

การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเสริมศรัทธาต่อพระสงฆ์ในสังคมไทย

Enhancing Faith in Thai Monks through Digital Media

พระครูประยุต สุภการ*, เบนญ์ พรพลธรรม, มารุต คุปฏิพันธ์นุกูล, สุพัตรา สมวงศ์ และ จิรัฏฐ์ เหมือนนวิหาร

PhrakhruPrayut Suphakarn, Ben Pornpoltam, Marut Kupatipuhnukoon, Supattra Somwong

and Jirat Muanwiharn

สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก

Pacific Institute of Management Science

Email: suphakarn@gmail.com , marut_kupa@gmail.com

Received January 23, 2025; Revised September 05, 2025; Accepted November 30, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของสื่อดิจิทัลในการเสริมสร้างศรัทธาต่อพระสงฆ์ในสังคมไทย โดยมุ่งเน้นไปที่การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่ธรรมะและสร้างปฏิสัมพันธ์กับพุทธศาสนิกชน การศึกษานี้พิจารณาถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อดิจิทัล ได้แก่ คุณภาพของเนื้อหา ความโปร่งใสและความจริงใจในการสื่อสาร ความสม่ำเสมอในการอัปเดตข้อมูล การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ติดตาม และการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นอกจากนี้

บทความยังวิเคราะห์ความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในการใช้สื่อออนไลน์ เช่น ปัญหาความถูกต้องของข้อมูล การรักษาความเป็นส่วนตัว และผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ พร้อมทั้งนำเสนอกรณีศึกษาจากเพจพระสงฆ์ที่ประสบความสำเร็จในการใช้สื่อดิจิทัล เช่น เพจหลวงพ่อมหาน้อย ธรรมะเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ เพจใบบุญ วัดป่าธรรมวงศาธรรม และเพจพระพุทธรูปธรรม-ธรรมยุต ซึ่งเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางการเผยแผ่ธรรมะที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของพุทธศาสนิกชนในยุคดิจิทัล ท้ายที่สุด บทความนี้เสนอแนะแนวทางที่พระสงฆ์และองค์กรทางศาสนาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้สื่อดิจิทัลให้เกิดผลสูงสุด ทั้งในแง่ของการเผยแผ่ธรรมะและการรักษาศรัทธาของพุทธศาสนิกชนในระยะยาว การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องพิจารณาหลายปัจจัย เช่น คุณภาพของเนื้อหา ที่ต้องกระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย ความโปร่งใสและความจริงใจในการสื่อสาร เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือ ความสม่ำเสมอในการอัปเดตข้อมูล เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการเผยแผ่หลักธรรม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ติดตาม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการตอบโต้เชิงสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การเผยแผ่ธรรมะ, สื่อดิจิทัล, พระสงฆ์, ศรัทธา, เทคโนโลยี

Abstract

This article aims to study and analyze the role of digital media in enhancing faith towards monks in Thai society, focusing on the use of social media as a tool to disseminate Dharma and engage with Buddhists. The study considers critical factors affecting the success of digital media

in Dharma propagation, including content quality, transparency and sincerity in communication, consistency in updating information, interaction with followers, and selecting appropriate technology. Additionally

This article analyzes the potential challenges of using online media, such as information accuracy issues, privacy concerns, and the impact on the image of monks. It also presents case studies of successful monk pages utilizing digital media, such as the pages "Luang Por Mahanoy Dhamma for Inspiration," "Baiboon Wat Pa Thamwongsaram," and "Phra Phuttha Saengtham-Dhammayut," demonstrating approaches to disseminating Dharma that align with the behavior of Buddhists in the digital age. Finally, the article suggests guidelines that monks and religious organizations can apply to maximize the effectiveness of digital media in both disseminating Dharma and maintaining the long-term faith of Buddhists. Effective online dissemination of Dharma requires consideration of several factors, including content quality (concise, clear, and easy to understand), transparency and sincerity in communication to maintain credibility, consistent updates for continuity in disseminating Dharma, and interaction with followers to foster learning and constructive feedback.

Keywords: Dharma Propagation, Digital Media, Buddhist Monks, Faith, Technology

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิต อันมีผลเกี่ยวข้องกับการปรับตัวขององค์กรสังคมที่ต้องเผยแผ่หลักธรรมสู่พุทธศาสนิกชน พระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในศาสนาที่มีอายุยืนยาวมากกว่า 2600 ปี มีพระภิกษุเป็นผู้สืบทอดคำสอน โดยมีการสื่อสารแบบตัวต่อตัว (Face to Face) คือมีการแสดงธรรมหรือสนทนาธรรมที่ผู้ส่งสาร (Sender) และผู้รับสาร (Receivers) นั่งต่อหน้ากัน บางทีก็สนทนากันแบบเป็นกลุ่ม (Group) เช่น เมื่อครั้งพระพุทธองค์ทรงโปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 ท่าน ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน หรือ แบบการจัดการความสัมพันธ์ระดับองค์กร (Organization) เช่น การเสด็จไปแสดงธรรมโปรดชฎิล 3 พี่น้อง ที่มีผู้ติดตามจำนวนหลายร้อยคน เป็นต้น ในยุคหลังพุทธปรินิพพานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระภิกษุสงฆ์ยังคงใช้วิธีการสื่อสารแบบเดิม คือการที่พระภิกษุจะแสดงธรรมะ และพุทธบริษัท น้อมรับฟังคำสอน ซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียว ซึ่งวิธีการดังกล่าว เหมาะสมกับความเจริญทางสังคม ประเพณี วัฒนธรรม การคมนาคม และวิทยาการในขณะนั้น ๆ

ในยุคปัจจุบันวิทยาการด้านเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีการพัฒนาเข้าสู่ยุคดิจิทัล การสื่อสารพระธรรมคำสอนต่างๆ จากพระภิกษุสงฆ์ไปสู่พุทธศาสนิกชนได้แปรเปลี่ยนไป เป็นยุคที่ผู้รับสารส่วนใหญ่สามารถส่งสารเอง และการส่งสารก็ยังสามารถส่งไปได้ในหลากหลายช่องทางและยังสามารถสื่อสารโต้ตอบกันได้แบบ Real Time ซึ่งเป็นประโยชน์ในด้านต่างๆ รวมทั้งในกระบวนการเผยแผ่คำสอนของพระสงฆ์ ดังนั้นพระภิกษุในพระพุทธศาสนายุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอธรรมะจากรูปแบบเดิม ๆ และก้าวไปให้ทันกับการเจริญเติบโตทางด้านวัตุนิยมเพื่อจะสามารถเข้าถึงและกระตุ้นให้พุทธศาสนิกชนกลับมามีปฏิสัมพันธ์กับพระธรรมของพระพุทธเจ้าในยุค Social Network นี้ ได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการศึกษาเรียนรู้และฝึกฝนนวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่ๆ และนำมาปรับใช้เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการประกาศธรรมะ โดยเฉพาะนำกลยุทธ์การสื่อสารสื่อใหม่มาใช้ เช่น การแสดงพระธรรมเทศนาสั้น ๆ ที่น่าสนใจผ่าน แพลตฟอร์ม

ต่าง ๆ เช่น YouTube, TikTok, Instagram, Zoom, Line และ Facebook หรือแม้แต่การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การทำวัตรสวดมนต์ประจำวัน หรือ จัดรายการเจริญสมาธิภาวนาผ่านช่องทางออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้พุทธศาสนิกชนที่มีความสนใจ มีความใกล้ชิดกับวัดและสามารถเข้าถึงกิจกรรมทางศาสนาได้ทุกที่ทุกเวลาตัวอย่างเฉพาะของ เพลง “พระมหาไพโรวัลย์ วรณบุตร” เมื่อปี 2564 มีผู้ติดตามถึงหนึ่งล้านคนและการชมไลฟ์สดกว่าสองแสนราย หรือ เพลง “พระศักดา สุนทรโร” มีผู้ติดตามถึง สามล้านเจ็ดแสนคน สะท้อนว่าภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ความต้องการฟังธรรมะไม่ได้ถูกจำกัดอยู่ในพื้นที่วัดเท่านั้น แต่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านหลากหลายแพลตฟอร์มดิจิทัล

บทความนี้จะให้ความรู้เรื่องการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อเสริมศรัทธาต่อพระสงฆ์ในสังคมไทยอย่างไร และเทคโนโลยีดิจิทัลมีผลต่อการเสริมสร้างศรัทธาอย่างไร และจะเน้นย้ำถึงกลยุทธ์ที่พระสงฆ์สามารถปรับใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเผยแผ่ศาสนาอย่างเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของสังคมสมัยใหม่ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและเสริมสร้างศรัทธาต่อพระสงฆ์ในสังคมไทยผ่านสื่อดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของสื่อออนไลน์ในปัจจุบัน

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) หมายถึง สื่อดิจิทัลหรือซอฟต์แวร์ที่ทำงานบนระบบเว็บไซต์บนอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผู้ใช้งานสามารถสร้างหรือแบ่งปันเนื้อหาต่างๆ เช่น เรื่องราว เหตุการณ์ บทความ ประสบการณ์ รูปภาพ วิดีโอ และเพลง กับผู้อื่นๆ ในเครือข่ายของตนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทั้งในรูปแบบข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง เพื่อให้เกิดการรับรู้ การพูดคุย และการใช้ประโยชน์ร่วมกันในสังคมออนไลน์ (อรรรรณ วงศ์แก้วโพธิ์ทอง, 2563) ปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากเป็นช่องทางที่สะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลายของผู้คนทั่วโลกที่สามารถเชื่อมโยงและมีปฏิสัมพันธ์กันบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้

แผนภาพที่ 1 จำนวนผู้ใช้งานโซเชียลมีเดีย ปี 2023

1. ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์

1) เว็บไซต์ (Weblogs) คือ สื่อส่วนบุคคลบนอินเทอร์เน็ตที่ใช้สำหรับเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ข้อคิดเห็น หรือบันทึกส่วนตัว โดยเนื้อหาจะเรียงลำดับจากใหม่ไปเก่า ผู้อ่านสามารถอ่าน แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เขียนได้ไม่จำกัด นอกจากนี้ ทั้งผู้เขียนและผู้อ่านยังสามารถค้นหาและแก้ไขเนื้อหา ย้อนหลังได้ตลอดเวลา ตัวอย่างเว็บไซต์ยอดนิยมได้แก่ Blogger, Exteen และ Bloggang

2) Social Networking หรือเครือข่ายทางสังคมในอินเทอร์เน็ต เป็นแพลตฟอร์มที่เชื่อมโยงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าด้วยกัน เพื่อแลกเปลี่ยนและแบ่งปันข้อมูลหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลส่วนบุคคล กิจกรรมส่วนตัว การศึกษา ธุรกิจ หรือการเมือง ตัวอย่างเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมได้แก่ Facebook, Hi5, LinkedIn และ MySpace

3) บล็อกจิว (Micro Blogging) คือบริการเว็บหรือเว็บไซต์ที่อนุญาตให้ผู้ใช้งานเขียนข้อความสั้นๆ (ประมาณ 140 ตัวอักษร) ที่เรียกว่า "Status" หรือ "Notice" เพื่อแจ้งสถานะหรือข่าวสารต่างๆ ให้กับกลุ่มเพื่อน ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เขียนและผู้อ่านเข้าใจง่าย ตัวอย่างแพลตฟอร์มที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายคือ Twitter

4) วิดีโอออนไลน์ (Online Video) คือเว็บไซต์ที่ให้บริการวิดีโอโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ซึ่งได้รับความนิยม และมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ใช้สามารถรับชมเนื้อหาได้อย่างต่อเนื่อง แม้ในปัจจุบันอาจมีโฆษณาคั่น ผู้ใช้สามารถเลือกชมเนื้อหาที่ต้องการและยังสามารถเชื่อมโยงไปยังวิดีโออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้อีกมากมาย ตัวอย่าง ที่ได้รับความนิยมคือ Youtube

5) Photo Sharing (Photo Sharing) เป็นเว็บไซต์สำหรับอัปโหลดและดาวน์โหลดรูปภาพ ผู้ใช้งานสามารถ แบ่งปันรูปภาพและใช้เป็นพื้นที่สำหรับเสนอขายภาพที่อัปโหลดไว้ได้ด้วย

6) Wikis คือเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งรวมข้อมูลหรือความรู้ โดยส่วนใหญ่ผู้เขียนจะเป็นนักวิชาการ นักวิชาชีพ หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในสาขาต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

7) Virtual Worlds คือการจำลองโลกจินตนาการที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต โดยจัดเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ ผู้ใช้งานในโลกไซเบอร์ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันบนอินเทอร์เน็ตในลักษณะโลกเสมือนจริง (Virtual Reality) ตัวอย่างเช่น สำนักข่าวรอยเตอร์และสำนักข่าวซีเอ็นเอ็นที่ลงทุนซื้อพื้นที่เพื่อเป็นช่องทางให้บุคคลในบริษัทหรือ องค์กรนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ได้

8) Crowd Sourcing คือหลักการที่องค์กรหรือบุคคลทั่วไปขอความร่วมมือจากกลุ่มคนจำนวนมากใน เครือข่ายสังคมออนไลน์ เพื่อระดมความคิดเห็น ตรวจสอบข้อมูล หรือหาแนวทางแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ เช่น ธุรกิจ การศึกษา และการสื่อสาร ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของเว็บไซต์ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อค้นหาคำตอบและ วิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น

9) Podcasting คือ การรวมสื่อต่างๆ ทั้งภาพและเสียง มาบันทึกและนำเข้าสู่หน้าเว็บ (Web Page) เพื่อเผยแพร่ให้บุคคลทั่วไปที่สนใจสามารถดาวน์โหลดไปใช้งานได้ โดยแตกต่างจากการ "Broadcasting" ตรงที่ Podcasting ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลในการเข้าถึงสื่ออื่นๆ

10) Discuss / Review / Opinion คือเว็บบอร์ดที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ สินค้า บริการ ประเด็นสาธารณะทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เช่น Epinions, Mouthshut, Yahoo!Answer, Pantip, และ Yelp

ด้วยประเภทสื่อต่าง ๆ ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเครื่องมือเสริม กระบวนการสื่อสารในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว เมื่ออินเทอร์เน็ตเติบโตขึ้น ผู้คนรวมถึงพระภิกษุสงฆ์และ ชาวพุทธจำนวนมากจึงหันมาใช้เครื่องมือเหล่านี้เพื่อดำเนินวิถีชีวิตในสภาพแวดล้อมใหม่คือสังคมออนไลน์ซึ่งเป็น โลกเสมือนจริง ซึ่งไม่ต่างจากสังคมออฟไลน์ พระภิกษุสงฆ์ยังมีบทบาทสำคัญไม่เพียงแต่การเผยแผ่สารธรรม แต่บทบาทขององค์กรสงฆ์ ยังมีหน้าที่ของเจ้าอาวาสตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ซึ่งระบุไว้ว่า เจ้าอาวาสจะต้อง ดำเนินงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน คือ 1)ด้านการปกครองคณะสงฆ์ 2)ด้านการศึกษา 3)ด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา 4) ด้านสาธารณูปการ 5)ด้านการสาธารณสงเคราะห์ 6)ด้านศึกษาสงเคราะห์ ให้สำเร็จเรียบร้อย ทุกประการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เจ้าอาวาสจึงต้องอาศัย ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และเพื่อใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าว ในการบริหารจัดการที่ดี

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งโครงสร้าง และแนวทางการสื่อสารในสังคมสมัยใหม่ จากเครื่องมือสื่อสารที่ช่วยให้ผู้คนเชื่อมต่อกันได้ง่ายขึ้น สื่อสังคม ออนไลน์ได้กลายเป็นแพลตฟอร์มหลักที่ทรงอิทธิพลต่อการแบ่งปันข้อมูล ความคิดเห็น และเนื้อหาต่างๆ

ที่สามารถเข้าถึงผู้คนจำนวนมากในเวลาอันสั้น การเติบโตของสื่อสังคมออนไลน์มีผลกระทบอย่างมากต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของบุคคล ผู้คนใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และแสดงออกถึงความเห็นและความสนใจ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อการตลาดและการเมือง เนื่องจากแบรนด์และนักการเมืองใช้แพลตฟอร์มเหล่านี้ในการสื่อสารและโน้มน้าวใจผู้คน นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญ สื่อสังคมออนไลน์ยังมีอิทธิพลในการกำหนดเทรนด์และมาตรฐานทางวัฒนธรรมใหม่ ๆ รวมถึงการปรับเปลี่ยนวิถีที่สังคมเข้าถึงและใช้งานเทคโนโลยี มีผลให้วัฒนธรรมของการแบ่งปันและการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดการกระจายอำนาจทางสื่อ และเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเป็นผู้ผลิตเนื้อหาได้

การปรับตัวขององค์กรสงฆ์ในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ความเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วด้วยมีเทคโนโลยี ในยุคที่เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยการลดต้นทุนและใช้เทคโนโลยีเข้ามาแทนที่แรงงานคน ทำให้เกิดการแข่งขันสูงในทุกสาขาอาชีพ และผู้ที่ไม่ปรับตัวอาจเผชิญความยากลำบากหรือต้องสิ้นสุดลง แม้แต่พระสงฆ์ไทยที่สืบทอดมายาวนานก็กำลังเผชิญความท้าทายในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในยุคดิจิทัลนี้ อย่างไรก็ตาม พระสงฆ์ยังคงยึดมั่นในหลักการที่จะเป็นทางเลือกสำหรับผู้ที่เป็นเป้าหมายการแข่งขัน ให้หันมาดำเนินชีวิตแบบสมณะที่สงบสำรวมกาย วาจา พัฒนาจิตใจและปัญญา เพื่อกลับมาเป็นที่พึ่งให้กับสังคมอีกครั้ง การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ได้ถือตามหลักการของพระพุทธศาสนาแล้ว พระสงฆ์ดำรงอยู่ได้ด้วยการอุปถัมภ์จากประชาชนด้วยปัจจัย 4 และตอบแทนด้วยการให้ธรรมทาน บทบาทสำคัญของพระสงฆ์คือการเป็นผู้สร้างความศรัทธา ความเลื่อมใส ความสงบสุขแก่ผู้พบเห็น และเป็นผู้นำทางจิตใจและสติปัญญา หากพระสงฆ์ยึดมั่นในหลักการเหล่านี้ ก็จะสามารถดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับคฤหัสถ์เป็นแบบพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งจะนำมาซึ่งความสงบสุขและเกื้อกูลกันในสังคม ประเด็นการปรับตัวของพระสงฆ์ในยุคปัจจุบันเป็นเรื่องที่ถกเถียงกัน บางกลุ่มเชื่อว่าพระสงฆ์ควรคงรักษาทุกอย่างให้เหมือนเดิม ไม่ปรับเปลี่ยนตามสังคม ในขณะที่บางกลุ่มมองว่าพระสงฆ์ควรเรียนรู้และก้าวไปพร้อมกับสังคม เพื่อผลักดันให้สังคมโดยรวมขับเคลื่อนไปข้างหน้า การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และเป็นไปตามกฎของไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ความคาดหวังของเรากับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยย่อมแตกต่างกัน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น พระสงฆ์จึงควรเรียนรู้ที่จะรู้เท่าทันและใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนั้น เพื่อให้บทบาทของตนยังคงมีความสำคัญและเป็นที่พึ่งของสังคมได้อย่างเหมาะสมในทุกยุคสมัย ไม่ควรที่จะปฏิเสธ เช่น เทคโนโลยี ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต สิ่งเหล่านี้ พระสงฆ์ควรใช้หรือไม่ ถ้าใช้ก็จะใช้อย่างไรให้เกิดประโยชน์ถ้าไม่ใช้แล้วจะห้ามปรามกันอย่างไร จะห้ามกันได้จริงหรือใครจะเป็นผู้ออกกฎระเบียบ (พระมงคลธีรคุณ, 2561)

การปรับตัวของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล พระสงฆ์ต้องให้ความสำคัญกับสื่อสมัยใหม่ในปัจจุบันโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้และสื่อออนไลน์หลายประเภท สื่อสังคมออนไลน์เปิดโอกาสให้ผู้ใช้ติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน และพระสงฆ์ก็ได้ใช้ช่องทางนี้ในการเผยแพร่ธรรมะและหลักคำสอน เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน โดยสื่อสารผ่านรูปสัญลักษณ์ต่าง ๆ ด้วยรูปแบบเครื่องมือสื่อที่หลากหลายขึ้น แม้แต่การถ่ายทอดสดกิจกรรมสวดมนต์ทำวัตรเช้าและเย็น การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญของประเทศที่ถ่ายทอดสดออนไลน์สู่พุทธศาสนิกชนในสังคมจะได้รับรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้าง สื่อเหล่านี้จึงกลายเป็นที่นิยมของคนทั่วไปในทุกชนชั้น ทุกอายุ ทุกเพศ และทุกวัย หรือแม้แต่วัยการศึกษาซึ่งเข้าถึงได้อย่างง่ายดายผ่านช่องทางต่าง ๆ ดังนี้

1) เว็บไซต์ที่วัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมจัดทำขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและกิจกรรมต่างๆ ของตนให้สาธารณชนรับทราบผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต

2) Zoom เป็นแพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่พุทธศาสนิกชน รวมถึง วัด สถานปฏิบัติธรรม และสำนักสงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการระบาดของโควิด-19 ฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลายของ Zoom Meeting เช่น การประชุมออนไลน์ การสนทนาผ่านข้อความ (แชท) และการแชร์หน้าจอจากอุปกรณ์ต่างๆ ทำให้ Zoom เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการเผยแพร่ธรรมะ จัดกิจกรรมทางศาสนา และเชื่อมโยงชุมชนชาวพุทธเข้าด้วยกันในโลกออนไลน์ การเปลี่ยนภาพพื้นหลังขณะประชุมได้ การอัด วิดีโอขณะประชุมได้ ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรม อาทิ สนทนาธรรม เติมน้ำใจ เป็นต้น

3) YouTube เป็นแพลตฟอร์มวิดีโอออนไลน์ฟรีที่ได้รับความนิยมทั่วโลก มีคลิปวิดีโอหลากหลายหมวดหมู่ เช่น สารคดี กีฬา ภาพยนตร์ การ์ตูน รายการทีวี และเพลง ผู้ใช้งานสามารถอัปโหลดและชมวิดีโอได้ทุกเพศทุกวัย นอกจากนี้ YouTube ยังสนับสนุนให้ผู้ใช้เป็น "ยูทูบเบอร์" (Youtuber) โดยสามารถสร้างช่อง (Channel) เพื่ออัปโหลดวิดีโอให้ผู้ชมติดตาม และสร้างรายได้ให้กับตนเองได้

4) Facebook เป็นบริการอินเทอร์เน็ตที่พระสงฆ์ใช้ในการติดต่อสื่อสารและร่วมกิจกรรมต่างๆ กับผู้ใช้งานคนอื่นๆ ซึ่งรวมถึงการตั้งคำถาม-ตอบคำถามในประเด็นที่สนใจ, โปสต์รูปภาพ, คลิปวิดีโอ, เขียนบทความหรือบล็อก, แชทสด, และทำกิจกรรมทางศาสนา เช่น การบอกบุญทำทาน หรือการระดมทุนเพื่อสร้างและบำรุงรักษา สถานที่ทางศาสนาเพื่อเป็นพุทธบูชา

ในยุคดิจิทัลที่สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสื่อสาร วัดและพระสงฆ์ได้ปรับตัวเข้าสู่โลกเสมือนจริงเพื่อเผยแพร่ธรรมะและหลักคำสอน แต่บทบาทของวัดไม่ได้จำกัดอยู่แค่การเผยแพร่ธรรมะเท่านั้น ยังมีบทบาทสำคัญอื่นๆ อีกมากที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมดังนี้ เป็นศูนย์รวมจิตใจและกิจกรรมชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เป็นสถานศึกษาและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เป็นพื้นที่สำหรับการบริการสังคม เป็นการบริหารจัดการองค์กรในยุคดิจิทัล ดังนั้น วัดในยุคดิจิทัลจึงไม่ได้เป็นเพียงศูนย์กลางทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังคงเป็นเสาหลักที่สำคัญในการพัฒนาสังคมในหลากหลายมิติ โดยมีการปรับตัวและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อขยายบทบาทและเข้าถึงผู้คนในวงกว้างยิ่งขึ้น อาทิ บทบาทด้านการปกครอง บทบาทด้านการส่งเสริมเผยแพร่ธรรมะ บทบาทด้านศาสนศึกษา บทบาทด้านการส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ บทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ บทบาทด้านสาธารณูปการ ตลอดจน บทบาทด้านการท่องเที่ยว โดยการขับเคลื่อนร่วมกันทั้งพระสงฆ์และศรัทธาในชุมชนเป็นสำคัญ (พระมหาภาณุวัฒน์ ปฏิภาณเมธี และศศิวิมล แรง สิงห์, 2562)

กระแสนิยมสื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือสื่อสารของสังคมทางโลกกลับกลายเป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถเข้าไปมีอิทธิพลต่อสถาบันพุทธศาสนา โดยผ่านกลุ่มพระสงฆ์ที่ยอมรับและใช้สื่อออนไลน์ ผ่านการโพสต์ข้อความรู้หลักธรรมคำสอน ข้อคิดต่าง ๆ รวมไปถึงการไลฟ์สด แต่การใช้งานของพระสงฆ์แต่ละรูปจะมีลักษณะการใช้งานอย่างไร อยู่ในความเหมาะสมในระดับมากน้อยเพียงใดนั้นผู้ใช้งานหรือพระสงฆ์เองจะต้องเป็นผู้ควบคุมเครื่องมือสื่อสารเหล่านี้ อาจสะท้อนให้เห็นว่าแม้วัฒนธรรมเทคโนโลยีนิยมจะเข้าไปมีอำนาจต่อบุคลากรในสถาบันศาสนา แต่สุดท้ายแล้วลักษณะการใช้งานย่อมขึ้นอยู่กับตัวผู้ใช้ ดังนั้น พระสงฆ์จำเป็นต้องใช้โอกาสจากสื่อดิจิทัลในการสร้างสรรค์และพัฒนาการเรียนรู้ให้ทันสมัย ควบคู่ไปกับการตระหนักถึงข้อจำกัดทางสถานภาพและภาพลักษณ์ รวมถึงพระธรรมวินัย เนื่องจากสื่อเหล่านี้มีทั้งคุณและโทษ การใช้ที่ไม่เหมาะสมอาจนำไปสู่การถูกตำหนิและสร้างความเสื่อมศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน ดังที่ปรากฏเป็นข่าวเกี่ยวกับการประพาดที่ไม่เหมาะสมของพระสงฆ์บนโซเชียลมีเดีย เพื่อปกป้องพระพุทธศาสนา จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสทุกวัดในเขตปกครองที่จะต้องควบคุมและสอดส่องดูแลตักเตือน การใช้สื่อของพระสงฆ์ในสังกัดอย่างใกล้ชิด ให้ปฏิบัติเป็นไปอย่างเหมาะสม ถูกกาลเทศะ

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การปรับตัวของพระสงฆ์ในสังคมยุคดิจิทัล เนื่องจากยุคนี้เป็นยุคสมัยใหม่ที่มีเทคโนโลยีก้าวไกล ทำอะไรที่ไหนก็ปรากฏออกมาสู่สายตาได้รวดเร็ว ซึ่งมีบางคนได้เห็นภาพข่าวแล้วก็พลอยตำหนิติเตียนไปด้วย บางอย่างก็ชื่นชม แต่ก็ไม่ละเลยที่จะเตือนสติพระสงฆ์ด้วยกันว่าควรที่จะสำรวมระมัดระวังมิให้ภาพลักษณ์ที่ไม่เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาปรากฏออกมา เพื่อเป็นการ รักษาพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนและยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชนให้มากที่สุด เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในทางที่ถูกต้องและเป็นธรรม เพื่อให้พระสงฆ์ไทยสามารถนำเสนอภาพลักษณ์และบทบาทที่สะท้อนถึงสังคมยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม จึงควรใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการแบ่งปันข้อมูลและเผยแพร่พระธรรมคำสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวม

รูปแบบการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันนี้มีหลากหลายรูปแบบ ตอบโจทย์ได้ตรงกับความสนใจและพฤติกรรมการใช้สื่อของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน พระสงฆ์ต้องปรับตัวให้เข้ากับลักษณะของแต่ละแพลตฟอร์ม และเลือกรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อให้การเผยแพร่ธรรมะเข้าถึงและส่งผลกระทบที่มีประสิทธิภาพสูงสุด รูปแบบที่นิยมใช้มีดังนี้

1. การใช้วิดีโอสั้นๆ เช่น TikTok หรือ Instagram Reels เป็นเครื่องมือที่ยอดนิยมเนื่องจากมีความสามารถในการเข้าถึงผู้คนได้รวดเร็วและสามารถสร้างการมีส่วนร่วมได้ดี เนื้อหาที่กระชับและสามารถสื่อสารได้ในเวลาสั้นๆ ทำให้เหมาะกับการเผยแพร่ธรรมะในยุคดิจิทัล

2. การถ่ายทอดสดเพื่อเผยแพร่การสวดมนต์ การบรรยายธรรม หรือกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ผ่าน Facebook Live หรือ YouTube Live ซึ่งช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและการโต้ตอบกับผู้ติดตามได้แบบเรียลไทม์

3. การใช้ภาพและข้อความสั้น ๆ การโพสต์ที่มีภาพสวยงามและข้อความกระชับบน Facebook หรือ Twitter เป็นวิธีที่ดีในการดึงดูดความสนใจและเผยแพร่หลักธรรม ข้อความสั้นๆ ที่มีความหมายเข้มข้นสามารถกระจายไปสู่กลุ่มคนในวงกว้างได้ง่าย

4. การสร้างเนื้อหาในรูปแบบบทความและโพสต์เชิงลึก สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาธรรมะเชิงลึก การเขียนบทความหรือโพสต์ที่มีเนื้อหาเชิงลึกจะช่วยให้ผู้อ่านได้ความรู้เพิ่มเติมและสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้จริงในชีวิตประจำวัน

5. การใช้กราฟิกและอินโฟกราฟิก (Infographic) ช่วยให้ข้อมูลซับซ้อนเข้าใจง่ายขึ้น การใช้อินโฟกราฟิกเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการนำเสนอหลักธรรมคำสอนอย่างชัดเจนและสามารถสื่อสารเนื้อหาสำคัญได้อย่างกระชับ

6. การสร้างคอนเทนต์โต้ตอบ (Interactive Content) เช่น แบบสอบถามหรือแบบทดสอบเกี่ยวกับหลักธรรม คำสอน หรือข้อคิดในชีวิตประจำวัน เป็นรูปแบบที่ช่วยให้ผู้ติดตามสามารถมีส่วนร่วมและสนุกไปกับการเรียนรู้ธรรมะ องค์กรสงฆ์สามารถใช้เครื่องมือนี้ในการส่งเสริมการศึกษาธรรมะให้เป็นเรื่องที่น่าสนใจและเข้าถึงได้ (มนต์กนิษฐ ชัตติยากรจรูญ, 2564)

7. การใช้เทคโนโลยี Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) การใช้ VR และ AR ในการเผยแพร่ธรรมะจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถสัมผัสกับสภาพแวดล้อมทางศาสนาแบบโต้ตอบได้ อาทิเช่น การทัศนศึกษาเสมือนจริงไปยังสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนา เช่น สังเวชนียสถาน 4 แห่ง ในประเทศอินเดีย-เนปาล หรือการมีส่วนร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาผ่านโลกเสมือนจริง นวัตกรรมเหล่านี้สามารถทำให้การเรียนรู้ธรรมะเป็นเรื่องง่ายและสะดวกสบายมากขึ้น

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในหลากหลายรูปแบบที่ปรับให้เหมาะสมกับแพลตฟอร์มและเป้าหมายของผู้ติดตามสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของผู้ติดตาม การใช้เทคโนโลยีและสร้างสรรค์เนื้อหาที่ตอบโจทย์สามารถช่วยให้ข้อคิดและหลักธรรมเข้าถึงผู้คนได้อย่างกว้างขวางและเข้าใจง่าย การผสมผสานรูปแบบเหล่านี้เข้าด้วยกันจึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการเผยแพร่ธรรมะในยุคสมัยใหม่

ปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพและผลลัพธ์ของการสื่อสาร โดยสามารถแบ่งออกเป็นปัจจัยหลัก ๆ ดังนี้

1. คุณภาพและความเหมาะสมของเนื้อหา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เนื้อหาที่เผยแพร่ควรมีความกระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรม การเสพข้อมูลที่รวดเร็วของผู้ใช้ในยุคดิจิทัล การนำเสนอเนื้อหาควรเน้นการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และหลีกเลี่ยงการใช้คำศัพท์ทางวิชาการที่ยากต่อการตีความ นอกจากนี้ การออกแบบเนื้อหาควรมีรูปภาพหรือวิดีโอประกอบเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และช่วยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านหรือผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาที่โพสต์ควรมีจุดเด่นและเอกลักษณ์ เช่น การโพสต์คำสอนทางธรรมะที่สั้น กระชับ แต่มีความหมายลึกซึ้ง ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและจดจำได้ง่าย เนื้อหาไม่ควรยาวเกินไป เนื่องจากอาจทำให้ผู้อ่านรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่ติดตามข้อมูลเพิ่มเติม การโพสต์ภาพประกอบควรเลือกใช้ภาพที่สื่อถึงเนื้อหาธรรมะได้อย่างเหมาะสม เช่น ภาพสถานที่ปฏิบัติธรรม ภาพพระสงฆ์ หรือภาพสัญลักษณ์ทางศาสนา เพื่อช่วยเสริมสร้างบรรยากาศและความน่าสนใจ นอกจากนี้ เนื้อหาที่นำเสนอควรมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้รับสาร โดยการยกตัวอย่างเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่สามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ได้จริง เช่น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ปัญหาชีวิต การฝึกสมาธิเพื่อพัฒนาจิตใจ หรือการเน้นการใช้ชีวิตอย่างมีสติและสมาธิ ซึ่งจะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและความสนใจให้กับผู้รับสารมากขึ้น ในปัจจุบัน การโพสต์เนื้อหาธรรมะไม่จำเป็นต้องจบในโพสต์เดียวเสมอไป แต่อาจใช้การนำเสนอแบบต่อเนื่องเพื่อสร้างการติดตามและความต่อเนื่องในการเผยแพร่ธรรมะ โดยเนื้อหาสามารถแบ่งออกเป็นตอนสั้น ๆ เพื่อให้ผู้ติดตามสามารถรับข้อมูลได้อย่างต่อเนื่องและไม่รู้สึกหนักใจ การใช้สื่อวิดีโอคลิปสั้นหรือการถ่ายทอดสดผ่าน Facebook Live และ YouTube ยังเป็นอีกวิธีที่ได้รับความนิยม เพราะสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสารได้โดยตรง และช่วยให้การสื่อสารมีความใกล้ชิดและเข้าใจง่ายขึ้น (พระมงคลธีรคุณ, 2561)

2. ความโปร่งใสและความจริงใจในการสื่อสาร การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความโปร่งใสและความจริงใจในการนำเสนอข้อมูล เนื่องจากข้อมูลที่เผยแพร่สามารถเข้าถึงผู้คนได้อย่างรวดเร็วและแพร่กระจายเป็นวงกว้าง จึงต้องเน้นการนำเสนอเนื้อหาที่มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง และตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเกิดความเข้าใจผิด หรือการตีความที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแพร่ธรรมะควรตั้งอยู่บนเจตนาที่ชัดเจน มีวัตถุประสงค์ของ

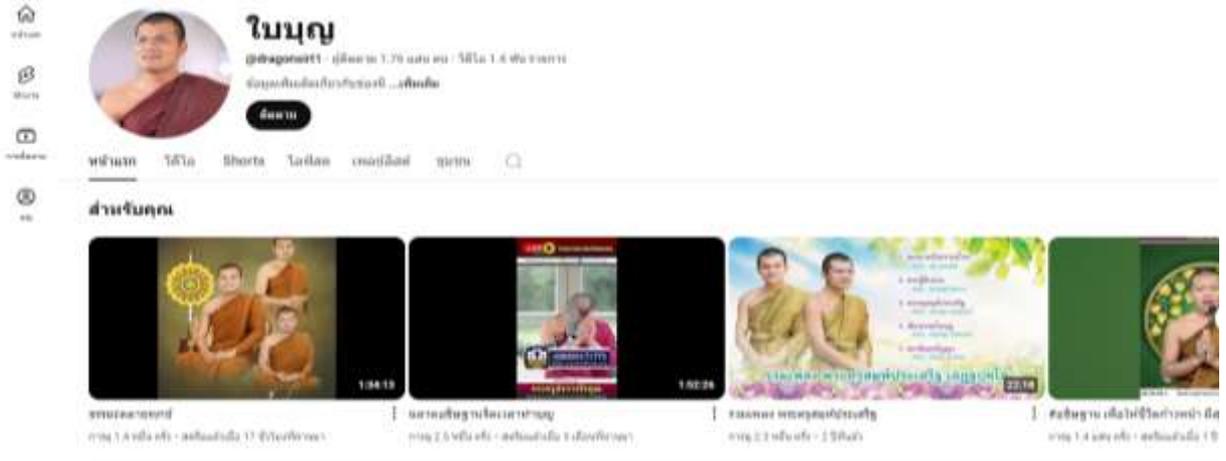
การสื่อสารที่โปร่งใส ไม่แต่งเติมหรือบิดเบือนข้อมูล โดยเนื้อหาที่นำเสนอจะต้องมีความเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ อีกทั้งควรพิจารณาผลกระทบต่อผู้รับสารอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม แม้ว่าบางเนื้อหาอาจไม่ถูกใจกลุ่มคนบางกลุ่ม แต่หากเนื้อหานั้นเป็นไปเพื่อการพัฒนาจิตใจและจริยธรรมก็สมควรแก่การเผยแพร่ต่อสาธารณะ ความโปร่งใสและความจริงใจในการสื่อสารยังมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างศรัทธาในชุมชน เนื่องจากข้อมูลที่นำเสนอเชื่อถือสามารถสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ติดตามและผู้รับสารได้ จึงควรมีการตรวจสอบและกลั่นกรองเนื้อหาก่อนเผยแพร่ เพื่อให้แน่ใจว่าเนื้อหาดังกล่าวไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือความไม่เข้าใจในหมู่ผู้รับสาร รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้ผู้ติดตามสามารถสอบถามหรือแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งในชุมชน (พระอนันต์ อภินนโท และคณะ, 2565)

3. ความสม่ำเสมอในการอัปเดตข้อมูล การเผยแพร่ธรรมะอย่างสม่ำเสมอไม่เพียงแต่ช่วยในการสร้างความผูกพันกับผู้ติดตามเท่านั้น แต่ยังเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการรักษาและเพิ่มจำนวนผู้ติดตามให้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้ การกำหนดตารางเวลาที่ชัดเจนสำหรับการอัปเดตเนื้อหาจึงเป็นสิ่งจำเป็น การมีตารางเวลาในการโพสต์ที่สม่ำเสมอช่วยให้ผู้ติดตามรู้สึกว่าคุณสามารถพึ่งพาได้ว่าพวกเขาจะได้รับเนื้อหาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสร้างความน่าเชื่อถือและมีส่วนร่วมกับผู้ติดตามได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การอัปเดตเนื้อหาที่สอดคล้องกับช่วงเวลาหรือเหตุการณ์สำคัญ วันพระ หรือเทศกาลทางศาสนา จะทำให้เนื้อหานั้นมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของผู้ติดตาม

4. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ติดตามอย่างต่อเนื่อง เป็นวิธีที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างองค์กรสงฆ์และผู้ติดตาม การสื่อสารแบบสองทางไม่เพียงแต่เพิ่มการมีส่วนร่วมและการรับรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการรับฟังและตอบสนองต่อความต้องการและคำถามของผู้ติดตาม ซึ่งสามารถนำไปสู่การปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ติดตามไม่เพียงแต่ช่วยให้พวกเขาารู้สึกถูกใจเท่านั้น แต่ยังเป็นการเปิดช่องทางให้ผู้ติดตามได้เสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่จะช่วยให้องค์กรสงฆ์ปรับปรุงเนื้อหาการเผยแพร่ และวางแผนกิจกรรมให้ตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ดียิ่งขึ้น การสร้างกลุ่มสนทนาหรือเพจในโซเชียลมีเดียที่เปิดให้ผู้ติดตามสามารถแสดงความคิดเห็นและถามคำถามได้อย่างอิสระเป็นตัวอย่างของกิจกรรมที่เพิ่มปฏิสัมพันธ์นี้

5. การเลือกใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นกุญแจสำคัญในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการสื่อสารที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การใช้ TikTok หรือ YouTube เพื่อดึงดูดผู้ติดตามรุ่นใหม่ และ Facebook หรือ X สำหรับผู้สนใจเนื้อหาเชิงลึก การปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับแพลตฟอร์มที่ใช้ไม่เพียงเพิ่มการมีส่วนร่วมแต่ยังส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติธรรมได้อย่างต่อเนื่อง (มนต์กนิษฐ์ ชัตติยากรจรรยา, 2564)

เพื่อให้เข้าใจถึงการประยุกต์ใช้ปัจจัยเหล่านี้ในการเผยแพร่ธรรมะอย่างเป็นรูปธรรม ขอเสนอกรณีศึกษาจากเพจต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จในการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายผ่านการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแต่ละเพจไม่เพียงแต่สร้างเนื้อหาที่มีคุณภาพและการสื่อสารที่โปร่งใส แต่ยังรักษาการติดต่ออย่างสม่ำเสมอกับผู้ติดตาม ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความผูกพันในชุมชน ดังตัวอย่างรูปภาพที่นำเสนอต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 ช่องยูทูป ไบนุญ ของวัดป่าธรรมวงศาราม

แผนภาพที่ 3 เมื่อ

2,000,000 คน

แผนภาพที่ 4 ช่องตึกตอก พระอาจารย์ศักดา (ช่องจริง) มีผู้ติดตามกว่า 990,000 คน

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีความสำคัญมากในปัจจุบัน เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลและการสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและครอบคลุมมากขึ้น สำหรับการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อดังกล่าว คุณภาพและความเหมาะสมของเนื้อหาจึงมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดความสนใจและรักษาความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ ความโปร่งใสและความจริงใจในการสื่อสารยังเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความไว้วางใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ติดตาม ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาเข้าใจและยอมรับเนื้อหาที่เสนอได้ดีขึ้น ในการรักษาการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ติดตาม การอัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอและการมีปฏิสัมพันธ์อย่างเข้มข้นผ่านการตอบกลับคอมเมนต์หรือสร้างโอกาสให้ผู้ติดตามมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ การเลือกใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายยังเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์นี้มีประสิทธิภาพและเข้าถึงผู้คนได้ง่ายขึ้น จึงสามารถส่งเสริมการเผยแพร่ธรรมะไปสู่วงกว้างได้เป็นอย่างดี

ผลกระทบของการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อศรัทธาของคนในชุมชน

การเผยแพร่คำสอนพระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้การเข้าถึงหลักธรรมคำสอนง่ายขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน เทคโนโลยีและระบบการสื่อสารสมัยใหม่ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาไปยังพุทธศาสนิกชนทั่วโลก อย่างไรก็ตาม ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้ก็มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งส่งผลต่อความศรัทธาของคนในชุมชนในลักษณะที่แตกต่างกัน

1. ผลกระทบด้านบวก

1) การเผยแพร่คำสอนผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยให้พุทธศาสนิกชนสามารถรับฟังหลักธรรมจากพระสงฆ์หรือสำนักปฏิบัติธรรมที่ตนศรัทธาได้ทุกที่ทุกเวลา ลดข้อจำกัดด้านระยะทางและเวลา อีกทั้งยังช่วยให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เกิดโตมากับเทคโนโลยีสามารถเรียนรู้หลักธรรมได้ง่ายขึ้น

2) แพลตฟอร์มออนไลน์เปิดโอกาสให้พระสงฆ์สามารถสร้างสื่อธรรมะที่มีความหลากหลาย เช่น วิดีโอ เทศนา บทความทางศาสนา หรือคลิปเสียงธรรมะ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้พุทธศาสนิกชนเกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติธรรมและนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

3) การสื่อสารสองทางที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้ติดตาม เช่น การแสดงความคิดเห็น การตั้งคำถาม การแชร์คำสอน และการสนทนาธรรมออนไลน์ ทำให้เกิดเครือข่ายชุมชนพุทธศาสนาในรูปแบบดิจิทัลที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางธรรมระหว่างกัน

2. ผลกระทบด้านลบ

1) การเผยแพร่คำสอนผ่านสื่อออนไลน์อาจทำให้บางเนื้อหาถูกตัดตอนหรือสื่อสารผิดเพี้ยนจากบริบทดั้งเดิม ส่งผลให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน อีกทั้งยังมีความเสี่ยงจากข้อมูลที่ไม่ผ่านการตรวจสอบ อันอาจนำไปสู่ความคลาดเคลื่อนในการตีความพระพุทธานุศาสนานะ

2) แม้ว่าการใช้สื่อดิจิทัลจะเป็นประโยชน์ต่อการเผยแพร่ธรรมะ แต่พระสงฆ์ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ยังต้องคำนึงถึงภาพลักษณ์และความเหมาะสมตามพระธรรมวินัย การกระทำบางอย่าง เช่น การไลฟ์สดที่ไม่เหมาะสม การโต้ตอบความคิดเห็นในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือการใช้ภาษาที่ไม่สำรวม อาจทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์และส่งผลกระทบต่อความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อองค์กรสงฆ์

3) ในโลกออนไลน์ ข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์อาจถูกเปิดเผยหรือถูกใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังมีกรณีของการปลอมแปลงบัญชีเพื่อแอบอ้างชื่อของพระสงฆ์หรือวัดบางแห่งเพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเงิน ซึ่งเป็นภัยคุกคามต่อความน่าเชื่อถือขององค์กรสงฆ์

4) การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์อาจนำไปสู่ปัญหาการปะปนของเนื้อหาทางศาสนากับเนื้อหาทางโลกที่ไม่เหมาะสม ตัวอย่างเช่น โฆษณาแฝงที่อาจปรากฏร่วมกับเนื้อหาธรรมะ หรือการที่คำสอนถูกเผยแพร่ร่วมกับเนื้อหาทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งและกระทบต่อความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นทั้งโอกาสและความท้าทายของพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล แม้ว่าสื่อออนไลน์จะช่วยให้การเข้าถึงคำสอนได้ง่ายขึ้นและสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับพุทธศาสนิกชนได้ดีขึ้น แต่ก็มีข้อจำกัดและความเสี่ยงที่ต้องระมัดระวัง การกำกับดูแลเนื้อหา การพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ในการใช้สื่อดิจิทัล และการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม จะช่วยให้การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถเสริมสร้างศรัทธาของพุทธศาสนิกชนได้อย่างยั่งยืนในยุคสมัยใหม่

บทสรุป

บทความนี้ได้ศึกษาบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ไทยและผลกระทบต่อศรัทธาของชุมชนพุทธศาสนิกชน จากการวิเคราะห์พบว่าสื่อดิจิทัลได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอน ทำให้การเผยแพร่พระพุทธศาสนาสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ยังช่วยให้พุทธศาสนิกชนสามารถเข้าถึงคำสอนได้ทุกที่ทุกเวลา ลดข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ในการเรียนรู้ธรรมะ อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อออนไลน์ในการเผยแพร่ธรรมะก็ยังมีข้อท้าทายและข้อจำกัด เช่น ปัญหาเรื่องความแม่นยำของข้อมูล การบิดเบือนคำสอน และการรักษาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในพื้นที่สาธารณะ ทั้งนี้ การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องพิจารณาหลายปัจจัย เช่น คุณภาพของเนื้อหา ที่ต้องกระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย ความโปร่งใสและความจริงใจในการสื่อสาร เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือ ความสม่ำเสมอในการอัปเดตข้อมูล เพื่อสร้างความต่อเนื่องในการเผยแพร่หลักธรรม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ติดตาม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการตอบโต้เชิงสร้างสรรค์ และการเลือกใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มที่เหมาะสม ให้ตรงกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

เช่น TikTok, YouTube, Facebook และแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่สามารถเข้าถึงผู้คนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ บทความยังได้นำเสนอกรณีศึกษาของเพจพระสงฆ์และวัดที่ประสบความสำเร็จในการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ เช่น เพจพระมหานรินทร์เทพ ธงชัย, เพจใบบุญ วัดป่าธรรมวงศาราม, เพจพระพุทธแสงธรรม-ธรรมยุต, เพจศิษย์วัดอินทาราม จ.สมุทรสงคราม, และวัดพระธรรมกาย ที่มียอดผู้ติดตามจำนวนมาก ซึ่งเป็นตัวอย่างของความสำเร็จในการนำสื่อดิจิทัลมาใช้เป็นช่องทางในการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม สื่อออนไลน์ยังมีข้อท้าทายที่สำคัญ เช่น ปัญหาความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ที่อาจถูกละเมิด ความแม่นยำของข้อมูล ที่ต้องได้รับการกลั่นกรองเพื่อป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลที่บิดเบือน และ การรักษาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ ที่ต้องดำเนินการเผยแพร่ธรรมะอย่างเหมาะสมตามพระธรรมวินัย การเผชิญกับความท้าทายเหล่านี้จำเป็นต้องมีแนวทางปฏิบัติที่รอบคอบและเป็นระบบเพื่อให้การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์เป็นไปอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุด สรุปได้ว่าการใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นแนวทางที่มีศักยภาพสูงหากมีการจัดการที่ดีและเหมาะสม หากสามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ควบคู่ไปกับหลักพระธรรมวินัย การเผยแพร่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อออนไลน์จะเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการเสริมสร้างศรัทธาให้แก่พุทธศาสนิกชนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

บรรณานุกรม

- มนต์กนิษฐ ชัตติยากรจรูญ. (2564). การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารนิเทศศาสตร์, 39(1), 78-95.
- พระมหาภาณุวัฒน์ ปฏิภาณเมธี, และ ศศิวิมล แรง สิงห์. (2562). บทบาทวัดกับการพัฒนาสังคมในยุคดิจิทัล. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 10(2), 45-60.
- พระมงคลธีรคุณ. (2561). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลผ่านสื่อสังคมออนไลน์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมงคลธีรคุณ. (2561). บทบาทพระสงฆ์กับการปรับตัวในยุคเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอนันต์ อภินันโท, และคณะ. (2565). แนวทางการสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารพระพุทธศาสนาและสังคม, 12(2), 45-60.
- อรรรรณ วงศ์แก้วโพธิ์ทอง. (2563). สื่อสังคมออนไลน์และการสื่อสารในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.